

ЧАС І ПРОСТІР У МОВЛЕННІ ІЛОНА МАСКА

А.С.Ковтун, студентка групи ФАм-1-16-2.0д, VI курс, спеціальність «Філологія (англійська мова)».

Науковий керівник: Калитюк Л.П., к. філол. н., доцент

У статті розглядаються особливості використання універсальних адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій «час» та «простір», з'ясовано їх роль і специфіку у мовленні Ілона Маска, розкрито сутність, мету та особливості вивчення категорій часу та простору при побудові дискурс-портрету американської бізнес еліти на прикладі мовлення Ілона Маска.

Ключові слова: час; простір; адресант; дискурс; дискурс-портрет; бізнес-дискурс.

Дискурс-портрет — це методика аналізу тексту, яка враховує поліфонію змістовного текстового простору, але підпорядковує вирішення одного масштабного завдання — отримання максимально повної інформації про адресанта. Дискурс-категорії «час» та «простір» мовця, у призмі яких забезпечується смислова та формальна єдність мовлення, дають змогу реконструювати й самого адресанта у сенсі специфіки самовираження особистості, її світ, аудиторію, ієрархію цінностей тощо.

Актуальність теми зумовлюється зростанням ролі бізнесу в сучасному світі. Як для бізнесу так і для суспільства стає все більш актуальним дослідження ділового спілкування з метою підвищення ефективності бізнес-комунікації як способу досягнення результативності. Мовлення бізнес-еліти має певні визначальні риси, які уможливають їхній фінансовий успіх, тож встановлення дискурс-портрета Ілона Маска є на часі.

Отже, **метою** цієї статті є дослідження дискурс-категорій часу та простору, що вживаються у мовленні І.Маска, як представника сучасної американської бізнес-еліти. Цей вибір обумовлений тим, що І.Маск довів свою успішність як підприємець та винахідник: станом на 2017 рік він посів 12-ту сходинку в топ-100 найбагатших ІТ-підприємців за версією *Forbes*.

Методологічною основою дослідження є дискурс-портретування за І.Ф.Ухвановою-Шмиговою [1, с.58-59].

У публічних виступах мовцям притаманно позиціонувати себе у часі та просторі, що відображається у відповідних адресант-ідентифікуючих дискурс-категоріях, які реалізуються у мовленні різними стилістичними, семантичними та граматичними засобами [1, _ед.58-59]. Адресант-ідентифікуюча дискурс-категорія «час» у мовленні І.Маска висвітлює нагальні проблеми сучасності з проекцією у майбутнє. Наприклад, тема колонізації Марсу є домінуючою як безпідставних припущень, так і серйозних наукових досліджень, зосереджених на пошуку умов створення космічних колоній. Наведемо приклад з промови І. Маска на Міжнародному конгресі астронавтики у 2017 році. Мовець акцентує увагу на майбутньому, зображаючи його захоплюючим, цікавим, величним, кращим, ніж минуле лише за умови розширення присутності в космосі. До того ж він бере на себе відповідальність за таку диференціацію, використовуючи ввідні фрази на зразок: *I think, I feel fairly confident*, у такий спосіб декларуючи свою точку зору (1): *I think fundamentally the **future is vastly more exciting and interesting** if we're a space-faring civilization and a multi-planet species than if we're not. <...> **the future's going to be great**. And that's what being a space-faring civilization is all about. It's about **believing in the future** and thinking that the future **will be better than the past**. And I can't think of anything more exciting than going out there and being among the stars* [IAC SpaceX, 00:00:21].

І.Маску до снаги втілювати у життя власні дитячі мрії, які межують з реальністю та фантастикою, задаючи вектор епохи, що проявляється на рівні мовлення бізнесмена, коли він стирає грань між поняттями «минуле» / «теперішнє» / «майбутнє», «реальне» / «нереальне». Те, що у близькому минулому вважалося науковою фантастикою, І.Маск планує втілити у найближчі п'ять років, говорячи про свої наміри у промові перед випускниками Каліфорнійського технологічного інституту (2), (3): (2) *In fact, I think it goes beyond that, there's many things we take for granted **today** that weren't even imagined **in times past**, so it goes beyond that* [CIT, 00:01:48]; (3) *I feel fairly confident that we can complete the ship and be ready for a launch*

*in about five years. Five years seems like a long time to me. The area under the curve of resources over that period of time should enable this timeframe to be met, but if not this timeframe I think **pretty soon thereafter**. But that's our goal, is to try to make the **2022 Mars rendezvous**. The Earth-Mars synchronization happens **roughly every two years**. So every two years, there's an opportunity to fly to Mars*[IAC SpaceX, 00:35:40].

Пошук відновлюваної енергії є викликом сьогодення, тож досліджуваний висловлює готовність реалізовувати саме ці проекти у найближчому майбутньому. Впадає у вічі амбітність і рішучість І.Маска, оскільки він обирає серйозні сфери, кидаючи виклик потужним бізнес структурам, які мають мільярдні прибутки від монополії на енергоносії, або ж польоти в космос (NASA), він сильний і безстрашний, мислить масштабно (*the future of humanity*). І.Маск аргументує необхідність діяти, доводячи, що бездіяльність вартуватиме дорого, як у прикладі (4): <...> *what are some of the other problems that are likely to most **affect the future of humanity**? Not from the perspective, 'what's the best way to make money,' which is okay, but, it was really 'what do I think is going to most affect the future of humanity.' The biggest terrestrial problem is **sustainable energy**. Production and consumption of energy in a sustainable manner. If we don't solve that **in this century, we're in deep trouble*** [CIT, 00:05:39].

Адресант-ідентифікуюча дискурс-категорія «час» І.Маска дає змогу встановити, що досліджуваний не мрійник, одержимий фантастичними ідеями, а людина майбутнього, підприємець, який змінює світ, втілюючи проект за проектом у життя. Орієнтація на майбутній час проявляється у його мовленні на лексико-семантичному (*future*) та граматичному (*we are going, 1st Conditional*) рівнях. В інтерв'ю на шоу TED 2017 І.Маск рясно використовує теперішній час, впевнено описуючи майбутні події (5), (7): (5) *I think **it's important to have a future that is inspiring and appealing**. I just think there have to be reasons that you get up in the morning and you want to live. <...> **What do you love about the future?** <...> **if the future does not include being out there***

*among the stars and being a multiplanet species, I find that it's incredibly depressing if **that's not the future that we're going to have*** [TED2017, 00:34:56].

Дискурс-категорія «простір» бізнесмена свідчить на користь того, що І.Маск проектує себе в географічному просторі на глобальному рівні, переймаючись долею всього світу (*every part in the world, throughout the world, wherever*), не обмежуючись ані кордонами США, де він зараз мешкає, ані Канадою, де він навчався, чи ПАР, де він народився та виріс (7), (8), екстраполюючись у відкритий космос. Так, в інтерв'ю для некомерційної медійної організації *The Texas Tribune* (6) у 2015 році І.Маск зазначив, що штучний інтелект (AI) становить загрозу для всієї цивілізації: (6) *I think it's particularly important when there's the potential for **mass destruction**. I think AI is something that is risky **at the civilization level**, not merely at the individual risk level, and that's why it really demands a lot of safety research* [TTT2015, 00:00:23]; (7) *So right now, one of the most soul-destroying things is traffic. It affects people **in every part of the world*** [TED2017, 00:00:33]; (8) *It's exciting and inspiring to think about new forms of transportation or new technologies that make people's life better. **Wherever they happen**, I think it's great. As soon as it happens somewhere and people see it really works out I think it'll quickly **spread throughout the world*** [Hyperloop Pod Award Ceremony 2016, 00:16:02].

Примітним є використання дейктика *we*, на означення всього людства, яке є включеним до простору бізнесмена: (9) *In order for us to be a **space-faring civilization** and out there among the stars, **we** need dramatic improvements in rocket technology* [Hyperloop Pod Award Ceremony 2016, 00:25:31].

Крім того, засвідчено, що функціонально-семантична категорія модальності (модальний простір) у мовленні підприємця відповідає об'єктивній реальності. Тобто, мовець презентує своє повідомлення як реальний і достовірний факт, що на лексичному рівні проявляється вживанням слів-маркерів на означення впевненості, як-от: *obviously, certainly, actually*; та інтесифікаторів (*extremely, really*), що надають достовірності повідомленню (10) – (13). Напр.: (10) ***Obviously**, I do rockets, so I like things*

*that fly [TED2017, 00:06:11]; (11) Yeah, I think **certainly** safety's **really** important [TTT2015, 00:00:14]; (12) But now we got a pretty good sense of what it takes to create a huge carbon fiber tank that can hold cryogenic liquid. That's **actually extremely** important for making a light spaceship [IAC SpaceX, 00:04:59]; (13) And what I **really** want to try to achieve here is to make Mars seem possible, make it seem as though it's something that we can do in our lifetimes and that you can go, and is there **really** a way that anyone can go if they wanted to. I think that's **really** the important thing [Making Humans a Multiplanetary Species – Mexico City, 00:01:24].*

Отже, спираючись на аналіз часопростору у мовленні Ілона Маска, можна виокремити основні риси та вектори розвитку бізнес-дискурсу ХХІ сторіччя: орієнтація на майбутнє, глобалізація, розвиток інформаційних технологій, альтернативних джерел енергії та інших технологічних сфер підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ухванова-Шмыгова И. Ф. Дискурсные методики в социологическом исследовании: / И. Ф. Ухванова-Шмыгова. – Минск: центр БГУ, 2003. – 191 с.

The article focuses on the peculiarities of the universal addressant-identifying discourse-categories "time" and "space" in Elon Musk's speech. The carried out research allows us to conclude that Elon Musk's personality can be described as future oriented, daring, globally thinking, geographically not restricted within the borders of any country, being global 'citizen' instead.

Keywords: time; space; addressant; discourse; discourse-portrait; business discourse